

Posudek vedoucího diplomové práce

Téma: Osvojení zletilého

Autor: Jaroslav Bartoš

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Práce předložená k obhajobě Jaroslavem Bartošem pojednává o problematice osvojení zletilého. Hned na úvod je možné bezesporu konstatovat, že si autor zvolil téma velmi náročné. Obtížnost není dána jen „novostí“ úpravy osvojení zletilého, ale především její podobou. Jen málo institutů stávajícího občanského zákoníku vyvolává obdobné množství výkladových nejasností a interpretačních otázek jako právě osvojení zletilého. Téma je tedy plně způsobilé k bližšímu zpracování v podobě diplomové práce. Detailní pojednání o tomto tématu je pak možné považovat za jednoznačně přínosné.

Samotnou práci rozčlenil autor do několika ucelených částí. Po stručném úvodu, ve kterém věnuje pozornost obecným východiskům problematiky a historickým souvislostem, se již pouští v samostatných partiích do osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého, a do osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého. V obou částech vymezuje blíže podmínky, které by měly být splněny pro to, aby mohl soud vydat kladné rozhodnutí o osvojení. Pochválit je zde třeba především využití aktuální judikatury, kterou si autor opatřil pro zpracování přímo od okresních soudů v obvodu Krajského soudu v Plzni. Následující část je věnována procesním souvislostem. Z pohledu tématu pak zásadní pasáž představuje část pátá zaměřená na následky osvojení zletilého. Práce je zakončena stručným závěrem.

Uvedenému základnímu rozvržení tématu není třeba nic vytýkat. Je přehledné a smysluplné. V rámci hlubšího členění se však stává systematika místy méně přehlednou. Čtenářsky je poněkud obtížně uchopitelná především část pátá zaměřená na následky osvojení nezletilého. Autor se zde v kap. 5.2. zaměřuje nejprve na následky osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého, přičemž blíže zdůrazňuje příbuzenský poměr (5.2.1.) a majetková práva (5.2.2.). V kapitole 5.3. pak již pokračuje vymezením společných následků osvojení (rozuměno obou typů osvojení zletilého) pro příjmení osvojovaného, v kap. 5.4. řeší společné následky pro dědické právo a v kap. 5.5. společné následky pro vyživovací povinnost. Systematika výkladu tak pomíjí otázku obecných následků pro případy osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého (příbuzenství, poměr k rodině osvojitele, trvání či zánik vztahu k původní rodině osvojence, obecnou otázkou majetkových práv atp.). Základním východiskem je zde přitom § 847 odst. 3 obč. zák., který počítá s obdobným užitím úpravy o osvojení nezletilého, a to včetně následků. Přehlednosti by tedy jistě prospělo tyto následky jasně vymezit a postavit do kontrastu k následkům osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého.

Věcná stránka práce je nutně ovlivněna v úvodu zmíněnou novostí a výkladovou nekonstancí zvoleného institutu. Autor se tak mnohdy dostává na tenký argumentační led a ne se všemi jeho závěry je možné bez dalšího souhlasit. Mnohde by bylo třeba myšlenky lépe formulovat a více argumentovat. Nepříliš jasný je například výklad o souhlasu potomka osvojovaného s osvojením (s. 46 a 47). Autor zde konstruuje situaci, kdy potomek osvojovaného zemře dříve, než k osvojení dojde. Dle autora zde může nastat z pohledu dědické posloupnosti zajímavá situace, v čem by její zajímavost měla spočívat, však přímo nevynechává. Zdá se přitom, že souhlas takto předemřelého potomka je s ohledem na jeho absolutní dědickou nezpůsobilost v okamžiku smrti samotného osvojitele bezpředmětný. Zemře-li přitom potomek osvojovaného dříve, než dojde k osvojení, jsou jeho děti (tedy vnuci/vnučky) osvojovaného stále v pozici potomků a souhlas mohou dát sami (resp. jej za ně mohou dát jejich zástupci). Mnohde by čtenář uvítal hlubší rozbor, či bližší vysvětlení. Pochopitelně je to zejména tam, kde je text zákona nejméně jasný resp. sporný. Tak například v kap. 5.2.1. řeší autor otázku vzniku příbuzenského poměru v případě osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého. Uvádí přitom, že vznik vazeb mezi osvojitelem a osvojovaným je jediný, který toto osvojení zakládá. Okazuje přitom na § 849 obč. zák. Nevysvětluje však úplně, v jakém postavení jsou potomci osvojovaného. Dle § 849 odst. 1 obč. zák. přitom platí, že osvojenci a jeho potomkům nevzniká osvojením příbuzenský poměr vůči členům rodiny osvojitele. Ustanovení však nic neříká o tom, jaký poměr je (či není) mezi potomky osvojovaného a osvojitelem. Podobných míst je možné nalézt v práci více.

Z pohledu vedoucího práce přetrvávají výhrady vůči stylistice autora. Je nepochybně správné a chvályhodné, že text práce sám formuluje. Mnohde měl však věnovat o dost více pozornosti plynulosti a ladnosti svého vyjadřování. Čtenář je tak až zbytečně často rušen různými nepřilíživými spojeními, opakovaným užíváním stejných slov, začínáním vět spojkou, vyšinutími z větné vazby, vynechanými slovy atp. Byť se nejedná o něco, co by přímo postihovalo věcnou stránku práce, může uvedený přístup občas narušit srozumitelnost vyjádření a tím i pochopení myšlenky autora (za všechny např. první odstavec s. 48). Je nepochybné, že celkový dojem z práce tyto prohřešky zbytečně a viditelně devalvují. Poněkud rušivě působí i opakování již jednou (či vícekrát) uváděných informací, nicméně je třeba spravedlivě uvést, že se autor se v tomto směru oproti dřívějším přípravným verzím diplomové práce zlepšil. Občas by bylo dobré držet jednotu pojmosloví (řízení o pozůstalosti x dědické řízení atp.).

Citační aparát je postižen patrnou nedbalostí autora. Jedním ze stěžejních zdrojů pro tvorbu práce bylo dílo P. Lavického citované dle autora jako „op. cit. sub 5“. V této páté poznámce pod čarou je citována publikace „LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2015, Velké komentáře“. Mohlo by se tedy zdát, že jde o první svazek z edice komentářů k občanskému zákoníku vydavatelství C.H.Beck, kde byl vedoucím autorského kolektivu právě P. Lavický. Při bližším pohledu však zarazí, že tento svazek byl vydán již v roce 2014, ještě více pak to, že jde o svazek zaměřený na obecnou část občanského zákoníku, když osvojení zletilého je upraveno v části druhé (Rodinné právo). Celou situaci pak vyjasňuje ISBN uvedené ve zmíněné poznámce pod čarou č. 5. To odkazuje na svazek druhý uvedené edice komentářů. Autorem, ani vedoucím autorského kolektivu zde však již není P. Lavický, ale M. Hrušáková, Z. Králíčková a L. Westphalová; i tento komentář byl vydán v roce 2014. Autor tedy chybně a matoucím způsobem uvádí téměř dvě desítky odkazů na hlavní inspirační zdroj týkající se hmotněprávní úpravy, který užívá. Citační aparát je nejednotný i co do své formy (např. nestejný styl písma při citování autorů odborných publikací).

Formální úroveň zpracování je na slušné úrovni. Autor se sice dopouští jistého počtu prohřešků proti pravidlům pravopisu a interpunkce, jejich množství je však vzhledem k rozsahu práce zanedbatelné.

Lze shrnout, že se autor pustil do náročného úkolu a pro závěrečnou práci svého magisterského studia zvolil téma v mnoha ohledech obtížné. I přes uvedená východiska je mu však třeba vytknout řadu tu menších, tu větších nedostatků. Větší důraz měl věnovat formulování svých myšlenek a stylistice (byl na to ostatně upozorňován již při tvorbě práce). Po obsahové stránce je pak čtenář ochuzen zejména v partii zaměřené na následky osvojení zletilého,

a to jak co do obsahu, tak co do autorovy argumentace. Pochválit je třeba obstarání řady aktuálních judikátů ke zvolené problematice. Citační aparát však trpí zbytečnými vadami způsobenými zjevně nepozorností či snad možná nepečlivostí autora.

S ohledem na uvedené je možné konstatovat, že výrazně dobrému dojmu z práce postavil autor do cesty řadu překážek. Práci k obhajobě doporučuji, autor by však měl při obhajobě potvrdit hloubku svých znalostí a náležitý přehled v problematice.

Otázky:

- 1) Kteří potomci dávají souhlas s osvojením?
- 2) Jaké jsou důsledky osvojení pro potomky osvojovaného?

V Plzni dne 6. května 2018

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.